

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De ætate ad matrimonium requisita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

di ab Onesiphoro, pœna adiecta feruitutis perpetua. Sic tãdem defendendus est communis illius. §. intellectus, & si Riminal. in d. l. act. one. negligenter eum defendat, qua in re non placet, nec recipiendus est Alciati sensus, dum lib. 5. paradox. c. 4. contendit, redditus rationibus Onesiphorum liberum fore, & verba illa testamenti esse referenda ad actum, ratione per eum adducta, quam prius subtilis Riminal. excogitauerat in d. l. act. one. Eodem pacto non est admittendus Stephanus in Necyomantia iuris, qui dialog. 52. Magico carmine, Sequola iuris consulto, ab inferis euocato, vt illius. §. proprii, ac germanum sensum ostenderet, existimat, redditus rationibus Onesiphorum liberum ex testamento fore, cuius opinio ex eo etiam corrui, quod inducta ad diminutionem non potest argumentum operari. Sic ergo verba illa testantis inducta ad adimendam libertatem minime possunt manumissionem dare, qua ratione nouissime Nicola. Belonus. lib. 2. supputatio. cap. 117. prater communem opinionem defendit, Onesiphorum redditus etiam rationibus liberum non esse, hanc tamen rationem prius scripserat Dynus in reg. peccati. de reg. iur. in 6. & Benedic. à Plumbino in d. §. vlt. l. Titia.

Quarto hinc apparet, non contemnenda interpretatio ad dict. leg. Titia. §. vltim. vt non procedat quando oratio assertiua libertatis præmissa foret illi negatiuæ orationi. Nempe si testator dixisset: *Onesiphore liber esto, & nisi rationes reddideris, liber ne esto.*

Tunc enim redditus rationibus liber omnino esset Onesiphorus, *quis ita libertatem. §. fina. ff. de statu liber. sentiunt Iason & Alciat. in dict. leg. act. one.* ex illa oratione assertiua libertatis: quæ redditus rationibus manet in sua propria significatione, & libertatem confert.

Quinto, ex hoc apparet verus sensus ad l. quibus dieb. §. quidam Titio. ff. de conditionib. & demonst. vbi per illa verba, *hæres meus ne des Titio centum nisi mater mea moriatur*, conditionale legatum est: & mortua matre debetur: ex eo enim procedit, quia ante illam orationem præmissa fuit oratio assertiua, quæ centum illa dederat Titio ex legato. Sic enim dixit testator: *centum lego Titio, & subdit, hæres meus ne des Titio centum, nisi mater mea moriatur.*

CAPVT QVINTVM.

De ætate ad Matrimonium requisita.

SVM M A R I A.

- 1 *Ætas conueniens in rebus ad matrimonium contrahendum.*
- 2 *Ætas ad matrimonium iure canonum necessaria.*
- 3 *Puerpera quæ.*
- 4 *Ætas à Canonibus requisita ad matrimonium malitia præueneri potest, atq. inibi declaratur quid sit hæc malitia.*
- 5 *Potentia coeundi non sufficit ad matrimonium, nisi etiam ad fuerit discretio.*
- 6 *Infans an possit matrimonium contrahere, malitia præueniente ætatem, vt Hof. existimat.*
- 7 *Proximus pubertati quis dicatur, in matrimonio, ceterisque actibus.*

Qua ætate conveniat reipublicæ Matrimonium contrahi, quæ contrahi id possit, vt valeat, plurimum distat. Et philosophi varie scribunt de ætate qua conuenit maræ & fœminam matrimonio coniungi. Marem etenim fere in tricesimo anno, fœminam vero pubescētem decimo quarto anno, posse decimoquinto nuptiis copulari, author est Hesiod. cuius carmina Ioan. Stobæus adducit sermone. 69. multo diligentius quam Ludo. Cælid. lect. Antiq. cap. 20. Arist. autem lib. 7. Politic. cap. 16. admonet marem esse coniungendū cum fœmina paulo ante tricesimum septimum annū, fœminam vero in decimo octauo, cui scribit Andr. Tiraquell. in legibus. comub. l. 5. ad finem. Canonibus tamen ad matrimonium vinculum ætas diffinita est duodecim annorum in fœmina, & quatuordecim in viro. cap. puberes. cap. attestaciones. cap. continuebatur. cap. ex literis. de despons. impub. l. questum. lib. in sponsalibus. vbi gloss. ff. de sponsal. lib. mulierem. ff. de ritu nupt. Qua in re extant pulchra verba Macrobii lib. 1. in summ. Scipio. capit. 6. is inquam de puero sic loquitur: *Post annos autem bis septem ipsa ætas necessitate pubescit, tunc enim moueri incipit vis generationis in masculis, & purgatio feminarum. Ideo & tutela pueris, quasi virile iam robur, absoluitur, de qua tamen femina propter votorum festinationem maturius biennio legibus liberatur.* Hactenus Macrobius. qui votorum festinationem appellat, quam non doli capacitatem, aut malitiam ætatem suppletentem dicimus. Alias etiam rationes huius legalis discriminis inter marem & fœminam, ipsi Macrobius notat libro 7. Saturn. capit. 7. Verum ante diem nuptiarum, si

hibetur à canonibus carnalis coniunctio, ne postmodum dubitetur de matrimonii valore, propter malitiã, quæ forsitan aderat, & supplere ætatem poterat, text. in cap. 2. & ibi Abb. & Prapof. de despons. impub. Hæc tamen ætas à canonibus diffinitur, quia tunc præsumitur quis habilis ad copulã, & ad consensum coniugalem, quod colligitur ex dict. cap. puberes. vbi gl. finalis hoc notat. Tamen dum subdit ille text. puerperam dici illam, quæ parit in puerili ætate, receptum hoc non est apud Latinos Iurisconsultos, qui puerpera appellatam quamcunq; fœminã, quæ reces est à partu. Illa verba optimus. ff. de verborum signific. vbi Alci. dictionis originem deducit. Igitur si quis etiam post decimum quartum annum habilis non sit ad copulam, matrimonium contrahere non potest: interim tamen dum id legitime constat, matrimonium iudicandum est, atque expectandum est tempus aliquod, ex quo possit colligi, illum inhabilem esse ad carnalem coniunctionem. cap. laudabilem de frigid. Sic ergo is minor expectandus est, donec constet ipsum non ex debili ætate, sed ex frigiditate, natura ipsa, esse omnino impotentem: alioquin inhumus, qui debilis est, illo tempore matrimonium contrahere non potest: quod falsum est. Vnde matrimonium contractum à maiori quatuordecim annorum, & si tunc non possit canaliciter cum femina commiseri, nec generare valeat, nihilominus tenet. ita Hosti. Ioan. And. Cardi. & Henric. in d. c. puberes. primam opinionem gl. ibi secuti, Ang. in verb. matrim. 3. imped. 16. §. 6. Syluest. in verb. matrim. 5. q. 7. & est opinio communis, secundum Abb. in d. cap. puberes. qui eam asserit æquorem esse, licet contrariam verioriorem esse opinetur.

Hinc patet ætatem hanc à canonibus requisitã malitia suppleri, vt probatur pluribus canonibus, sed potissimum in cap. de illis in 2. de despons. impub. cap. puberes. cap. fin. eod. tit. Malitia vero ista in duobus consistit, in discretione scilicet, ad consensum coniugalem intelligendum, & in potentia ad carnalem copulam, atque hæc malitia ob id prudentia appellatur in dict. cap. fin. & probantur hæc in gloss. cap. de illis. in verb. malitia. & in verb. copula. ibi idem notant Inno. Abb. & Prapof. Regia l. 6. tit. 1. par. 4. potentia vero ad copulã probatur, etiam si inter coniuges copula non fuerit præmissa, si ipsa ab alio fuerit cognita, & ipse cū alia fœmina carnale commercium habuerit. gloss. & Dd. in cap. 1. §. 1. de despons. impub. in 6. quam communiter esse receptam fatetur Prapof. in d. cap. de illis. Item ex aspectu, aliusq; verisimilibus signis: vt ibi notant Inno. Abb. & Prapof. Allegans tamen impuberẽ cū fœmina aliqua copulã carnalem habuisse, probare debet actū copulæ, quod si probare copulam velit, ex eo quod fœmina cohabitans cum impubere reperitur corrupta, oportet probare illam impubere traditam fuisse virginem, & tempore cohabitationis cum eo, corruptam reperiri, secundum Domi. consil. 24. colu. 4. sentiunt Hostien. & Prapof. in d. cap. de illis. Ex quibus satis colligi potest, non sufficere ad coniugiã inter impuberes potentiam ad copulam, nisi discretio ad consensum coniugalem concurrat: pro quo tex. adest insignis in c. continuebatur. de despons. impub. vbi ex cõmuni intellectu probatur, copulam ibi à Roma. Pontifice perpenfam fuisse in proxima pubertate, ex eo quod discretio ratione ætatis proximæ pubertati præsumatur: vnde ex ætate proxima pubertati præsumitur discretio, & prudentia: non tamen præsumitur potentia coeundi. Sic è conuerso ex nixu coitus præsumitur potetia, non tamen discretio. tex. in c. attestaciones. cuius alibi meminimus. de despons. impuber. Imo ipsa copula satis potentiam arguit, non tamen discretionem, vt in d. cap. continuebatur. Nec consensum expressim præstitus cū discretione id est, iuxta ipsam pubertatem arguit potentiam coeundi, nisi nixus præcesserit, vt in dict. cap. attestaciones. Ex quibus etiam subinfertur, proximum etiam matrimonium contrahere non posse, nisi in eo præsumi possit coeundi potentia text. in cap. ex literis. de despons. impub. ibi, compleat. & rursus ibi, peruenit. Nec mihi placet Hostienf. opinio. in dict. cap. puberes. dicentis infantem, qui sit potens ad coeundum, posse matrimonium contrahere. Nam cum cõsensu sit etiam necessarius, non efficit matrimonium copula: igitur nisi in illo infante adesset discretio maxima, non esset iudicandū matrimonium ex potentia coeundi. ita Abb. in dict. cap. continuebatur. not. Prapof. in dict. cap. puberes. vbi ipse Hostienf. fin. col. hoc ipsum explicat: & comprobatur ex decif. eiusdem Abb. in cap. 1. de deli. puero. Raro tamen contingit coeundi potentia infantibus, imo, nec maiorib. septennio ante duodecimum aetatis annum, tametsi glo. in sum. 20. quest. 1. meminerit pueri.

pueri, qui cum esset nouem annorum, nutrice imprægnauit, ex autoritate diui Gregorii, qui id narrat lib. 4. dialog. cap. 19. testatur etiam Hieron. in epist. ad Vitalem presbyterum, le...

Cæterum, quia ad hanc rem conducit plurimum scire, quis dicatur proximus pubertati: notandum est, i proximum pubertati eum dici, qui annum decimum & dimidū peregerit, si sit masculus: femina uero proxima est pubertati, si nonnum annum cum dimidio compleuerit, gloss. in §. pupillus. in §. de iur. sicut. & in l. pup. ill. ff. de regul. iur. quas esse communiter approbatas asserit Iaso in l. prope andam. §. & si quide. Cod. de iudic. Socin. in l. r. §. ad ipsi. ff. de acquir. possess. Areti. in dicit. §. pupillus. Dec. in dicit. leg. pupillum. & probantur Regia. l. 8. tit. 31. part. 7. Sunt alii, qui, quoad delicta illum esse proximum pubertati, opinantur, cui ad ætatem perfectam sex tantum mentes deficiunt. Bald. in l. exceptum. ff. ad Syllan. quem Ias. sequitur in auct. sacramenta puberum. num. 15. C. si aduer. vend. idē Ias. in dicit. §. & si quidem. Alii eandem hanc opinionem vltimam sequuntur, non tantum in delictis, sed in aliis quibuscuq; actibus, gloss. in cap. attestaciones. & in cap. comineatur de despons. impub. probat. text. in l. notatur. ff. de excusa. tutor. notat Zasius quest. 2. de iudic. late Ioan. Igneus in l. r. §. impubes. ff. ad Syllan. quam opinionem in coniugali contractu dicit esse communem Ioan. Staphilaus in libro. de literis. gratia. & in §. folio. 74. His tamen omillis arbitrio iudicis opinor relinquendum fore, quis dicatur proximus pubertati. Hoc enim iudex arbitrabitur ex discretione pueri, & ex aliis circumstantiis contingentibus, ita Faber in dicit. §. pupillus. Salyc. in lib. impunitas. Cod. de penis. Anan. in cap. r. de delict. pue. Anto. in cap. attestaciones. in fine. Abb. & Praposi. in cap. contineatur de despons. impub. Dec. in dicit. leg. pupillum. colum. 2. Hoc tamen arbitriū iudicis, ante illam ætatem, communi opinione diffinitam, nō est passim exhibendum: imo iudex, qui ante illam ætatem arbitrari debet, puerum esse proximum pubertati, maximis adducendus est coniecturis, & cautissime id ager, ac tandem raro. At post illam ætatem, non exigit iudicis arbitrium ita vrgentes coniecturas: sat enim erit aliquot mediocria signa perpendere, ex quibus arbitretur, puerū esse proximum pubertati. Illum uero puerum, cui sex tantum mentes ad ætatem perfectam deerunt, audacius ac leuiores argumentis, proximum esse pubertati arbitrabitur. Ex his omnino falsa est gloss. in cap. r. de delict. puero. quę text. dicentem puerum doli capacem pueniendum esse, intelligit in puero septenni. Ad illius tamen text. intellectum legendus est Dec. in l. fere. ff. de regul. iur. & Hippo. in l. si quis 16. Cod. de scariis.

CAPVT VI.

De his quæ Matrimonium impediunt.

SUMMARI.

- 1. Matrimonium contrahi non debet ab existenti in peccato mortali, contra eum tamen tenet.
2. Perurus matrimonium contrahere non debet si tamen contrahat, tenet contractus.
3. Excommunicatus, si contrahat matrimonium, valet ipse contractus, idem de professione religionis ab eo facta.
4. Incestus crimen, quo pacto matrimonium impediatur.
5. Fornicium presbyteri, an impediatur matrimonij contractum.
6. Sponsus an nuptias cum alia contrahere possit.
7. Interdictum Ecclesiæ, vel iudicis an irritum faciat matrimonium, post prohibitionem contractum.
8. Claustrum coniugia an teneant, quoque ratione prohibeantur.
9. Claustrum matrimonium, an sit peccatum mortale.
10. Tutor pupillam clam nuptias elocare non debet.
11. Intellectus ad constitutiones, excommunicantes eos, qui contrahunt claud. sine coniugia.
12. Claustrum matrimonium, quod dicatur.
13. Publice fieri quod dicatur.
14. Claustrum, matrimonium, etiam si probetur legitime, non praefertur secundo, in facie Ecclesiæ contracto.
15. Claustrum matrimonium, dato aliquo impedimento, prolept illi tenet, non obstat, utriusque par entis bona fide.

- 16. Clericus, qui interfuit coniugio clandestino, qualiter puniatur.
17. Suspendus ab officio, an sit suspendus à beneficio.
18. Episcopus, an possit suspensionis penam tollere propria dispensatione.
19. Suspendio ad tempus, finito tempore, tollitur absq; absolute: secus est in excommunicatione.
20. Exheredari potest filia contrahens nuptias clandestinas sine patris consensu, & ibidem lex Taurina 40. defenditur.
21. Inferior, qui legem principis tollere non potest, addere tamen penam legi superioris, optime poterit.
22. Vterum crimen potest per leges ciuiles puniri.
23. Lex regia de iuribus, defenditur.
24. Interpretatio canonum de secularibus iuribus disponentium qualis esse debeat.
25. Filia nuptias sine parentū consensu contrahens, grauissima pena adicitur, & ibid. quid de vidua, ubi lex Tauri 40. variat in praxim deducitur, & varie intelligitur. & num. 27.
26. Filius nuptias sine patris consensu contrahens puniatur, maxime si clandestinas.
27. Adulter cum adultera nuptias non potest contrahere.

EX his quæ hunc contractum illicitum reddunt, quædam sunt quæ impediunt matrimonium contrahendū: non tamen dissolunt illud, si contrahatur. Quædam, & si ante contractū contingant illud omnino impediunt, & contractum irritum facerent: post illum tamen accidentia, non dirimunt matrimonium. Quædam uero ita impediunt, vt contractus matrimonij nullus sit ipso iure. Et prima quidē variē proponi possunt. Nam existens in mortali crimine, non potest absque nouo peccato matrimonij contrahere. Tractat enim indecenter sacramentum hoc maximū, auctore Florent. 3. part. titu. r. cap. 19. §. fin. cui accedit egregius Doct. Mart. Nauar. in princip. de penit. d. dist. 5. in 6. part. gloss. num. 33. & 39. idem comprobatur Coloni. Concilium. titu. de matrimo. cap. verbum. & per totum illum matrimonij tractatum differens, religiose tractandum fore hoc sacramentum. Et tamen contractum matrimonium ab eo, qui mortali peccato est irretitus, valet, quod passim receptum est, nec cuiquam dubium videtur.

Item contra iuramentum à periuro matrimonij contractum, firmum est. cap. de illis. de sponsi. aptior text. in cap. sent eodem tit. gloss. in cap. mulier. de iureiur. gloss. in cap. fin. de procurato. in 6. cuius & nos meminimus in cap. 4. huius secunde partis. Actus etenim spiritualis, cuius laicus capax est, contra iuramentū factus, valet. not. Imol. in cap. dilecto. de prob. Alexand. Imo. consil. 16. sol. 2. vol. 3. idem Imo. in cap. cum contingat. de iureiur. num. 81. Dec. in cap. cum accessissent. de consil. num. 6. Imo etiam actus spiritualis, qui in laicum cadere non potest, factus contra iuramentum, validus est. Abb. in d. cap. dilecto. vbi dicit hanc esse communem. Alexand. in l. stipulatio hoc modo. colum. 3. ff. de verbor. obligat. idem asserit eam secutus Alciat. in dicit. cap. cum contingat. num. 180. idem Selua in tract. de benefic. 3. part. q. 27. licet in hoc vltimo Innoc. in d. cap. dilecto. teneat contrarium, quem sequuntur Imo. & Dec. in dictis locis. Alexand. in dicit. consil. 16. Anto. in cap. cum M. 2. colum. de consil. & decisio Rotæ in antiquis 140. per text. in dicit. cap. dilecto. cap. dilecto. cui conantur respondere qui communem sententiam approbant, quod hic altius disputare non vacat. Sic etiam matrimonium contractū ab excommunicato validum est. text. in cap. significasti. de eo, qui duxit in matrimo. quam pol. per adult. sing. secundum Fran. in cap. de reu. de heret. in 6. eundem in cap. r. colum. 3. de except. eod. libro. Felin. in Rub. de spons. colum. 5. quem text. ad idem valde commendat Ioan. Maio. in 4. sentent. d. dist. 29. ad finem. notat gloss. in cap. illud. 95. dist. 5. & in cap. alma mater. de sentent. excommun. in 6. versicu. sacramentis. probat & hoc optimus text. in capit. cum illorum. de sentent. excommun. vbi professio facta ab excommunicato omnino valida est, quod Abb. ibidem notat, & post eum Felin. dicens eum text. sing. esse, atque idem Felin. in cap. fin. colum. 2. de except. idem probat Abb. in cap. veritatis. de dolo & contum. nu. 35. idem in cap. ex publico. de conuer. coniug. Etiam si excommunicatus per rescriptum principis, ab eo imperatrum tempore excommunicationis, profiteatur religionē. Hęc enim professio valida est, secundū Ludou. Gomez. in cap. r. num. 32. de rescript. in 6. contra Felin. in dicit. capit. cum illorum. & in dicit. capit. fin. cuius opinio, quo ad effectum professionis, falsa est.

Secundo, matrimonij prohibetur ob crimen incestus commissum cum affini. cap. r. cap. ex litteris. de eo qui cog. consang. xx. ius. c. qui dormierit. 32. quest. 7. non tantum quando quis carnale commercium habuit eum consanguinea vxoris, verū etiam, quando cognouit carnaliter feminam illam, cum qua habeat publicæ honestatis iustitię impedimentum. Hoc tamen primo casu prohibitio tantum fit durante vita alterius de peccatis. cap. duo pueri. de despons. impub. Contractum tamen